

KERKELIJKE STRUCTUUR EN *ambten*

Wie bestuurt de kerk? Op grond van het Woord geloven we dat Christus het Hoofd van de kerk is. Met de Nederlandse Geloofsbelijdenis artikel 30 belijden we dat de kerk geregeerd wordt door de ambten. In dit artikel wil ik dat vanuit de kerkorde toelichten en ook ingaan op de kerkelijke structuur en de structuur van de kerkorde.

Ds. P.D. van den Boogaard, predikant van de HHG Poederoijen & Loevestein

en beleidsadviseur kerkrecht

STRUCTUUR VAN DE KERKORDE

Onderdelen van de kerkorde

De kerkorde bestaat uit drie onderdelen, te weten de Romeinse artikelen, de ordinanties en de generale regelingen. De Romeinse artikelen dragen hun naam vanwege het feit dat ze met Romeinse cijfers genummerd zijn. Deze artikelen vormen als het ware de 'grondwet' en daarmee de eigenlijke kerkorde. In deze dertig artikelen liggen onder andere theolo-

gische principes verankerd, wordt verwoord wat tot het wezen van de kerk behoort, wat haar belijden is, wie er tot haar behoort en hoe de kerk georganiseerd wordt.

In twintig ordinanties worden vervolgens de bepalingen uit deze Romeinse artikelen uitgewerkt in 'gewone wetten'. Elke ordinantie behandelt een bepaald onderwerp. Zo is er een ordinantie voor de ambten (ord. 1), voor de verkiezing van ambtsdragers (ord. 3), voor het apostolaat (ord. 4), voor

de catechese (ord. 9), voor het huwelijk (ord. 12), voor het pastoraat (ord. 13), voor het diaconaat (ord. 15) etc. Een volledig overzicht vindt u op de website van de kerk. Elke ordinantie bestaat uit artikelen die soms zijn onderverdeeld in hoofdstukken. De kleinste ordinantie telt een handvol artikelen, de grootste meer dan veertig. In de kerkelijke praktijk van elke dag hebben we het meest te maken met deze ordinanties. Als u zich afvraagt hoe iets

geregeld is, probeer het dan allereerst daarin op te zoeken. In een enkel geval worden bepalingen uit een ordinantie zeer specifiek en gedetailleerd uitgewerkt in een generale regeling oftewel 'uitvoeringsbepalingen'. De meest uitgebreide hiervan is de generale regeling voor de predikantstraktementen en predikantspensioenen (53 artikelen) bij ordinantie 13.

LEESWIJZER

De Romeinse artikelen worden aangeduid met een Romeins cijfer. Artikel IX-1 verwijst dan naar artikel 9, lid 1. De aanduiding van een artikel in een ordinantie is als volgt: eerst wordt het nummer van de ordinantie gegeven, vervolgens het artikel in die ordinantie en daarna het lid van het betreffende artikel. Als voorbeeld: ord. 9-2-1 verwijst naar ordinantie 9, artikel 2, lid 1.

KERKELIJKE STRUCTUUR

Regering door de ambten

Binnen de kerk kennen we drie ambten: ouderling, diaken en predikant. De achtergrond hiervan vinden we terug in de Schrift, onder andere in de drie ambten van de Heere Jezus Christus. Elk ambt heeft zijn eigen roeping, verantwoordelijkheid en bevoegdheden. Voor de ouderling is dat verwoord in ordinantie 14 van de kerkorde, voor de diaken in ordinantie 15 en voor de predikant in ordinantie 13. Hoe zijn dan de onderlinge verhoudingen? Op de basisschool zei een vriendje (zoon van de dominee) ooit tegen mij: 'jouw vader is het hulpje van mijn vader' (mijn vader was scriba). Zo'n opmerking

geeft nu een glimlach, maar in de beleving van sommige mensen zit er misschien wel een kern van waarheid in... De dominee als eerste, dan de ouderlingen die hem helpen en tot slot de diakenen. Laten we maar helder zijn, zo is het niet en zo is het ook niet bedoeld. In 1571 komen de Nederlandse vluchtelingenkerken bij elkaar in Emden. Zij stellen daar met elkaar vast: 'geen kerk zal over een andere kerk, geen dienaar des Woords, geen ouderling, noch diaken zal de een over de ander heerschappij voeren...' Deze uitspraak geldt als een grondregel van het gereformeerde kerkrecht en klinkt door in de woorden waarmee in de Hervormde Kerkorde het artikel over de ambtelijke vergaderingen inzet: 'opdat niet de ene gemeente over de andere, het ene ambt over het andere, noch de ene ambtsdrager over de andere heerschappij voere, wordt de regering der kerk uitgeoefend in vergaderingen, waarin de ambten bijeen zijn' (art. V-1). Kortom, geen hiërarchie, maar met de eigenheid van elk ambt wél gelijkwaardigheid.

AMBTEN EN AMBTELIJKE VERGADERINGEN

'De regering der kerk berust niet bij 'de ambtsdragers' zodat ze in persoon zouden kunnen optreden en zelfs niet bij een vergadering van ambtsdragers, zodat ze zich samen sterk zouden kunnen maken, maar bij de ambtelijke vergaderingen.'¹ Vergaderingen waarin alle drie de ambten aanwezig zijn, regeren de kerk. Binnen de kerk zijn er drie ambtelijke vergaderingen: de kerkenraad, de

classicale vergaderingen en de generale synode. Uiteraard zijn er ook nog andere vergaderingen van ambtsdragers, zoals het consistorie, de diaconie of een breed moderamen. Geen van alle zijn echter ambtelijke vergaderingen in de zin van artikel V-1 van de kerkorde.

KERKENRAAD

De kerkenraad wordt gekozen uit de leden van de gemeente. Een kerkenraad bestaat uit ten minste zeven leden (drie ouderlingen, drie diakenen en een predikant). De taken van de kerkenraad zijn verwoord in ordinantie 1, artikel 2. Een kerkenraad vergadert minimaal zes per keer jaar. Een kerkenraad en de leden van een kerkenraad hebben alleen bevoegdheden in de eigen gemeente. Dat geldt zelfs voor een predikant; die niet zomaar op het grondgebied van een andere gemeente een eredienst mag beleggen of pastoraat mag verrichten (ord. 13-7). Als er zaken zijn die over de gemeentegrenzen heengaan of een breder belang dienen dan kan dat in een meerdere vergadering worden ingebracht.

MEERDERE VERGADERINGEN

Er zijn twee soorten meerdere vergaderingen: de klassicale vergaderingen en de generale synode. Voor de goede orde, het gaat hier niet om 'hogere' vergaderingen, maar om 'meerdere' vergaderingen. Meerdere gemeenten komen samen in één vergadering. In deze meerdere vergaderingen 'worden geen andere zaken behandeld, dan die in de mindere vergaderingen niet kunnen worden afgedaan,

of naar de orde der kerk tot het werk der meerdere vergaderingen behoren' (artikel V-8). De afgevaardigden naar een meerdere vergadering worden afgevaardigd zonder 'last of ruggespraak'. De afgevaardigde wordt dus vrijgelaten in het uitbrengen van zijn stem. Wel kan hij van een instructie worden voorzien om bepaalde zaken in de meerdere vergadering aan de orde te stellen. Een afgevaardigde brengt in de vergadering die hem afgevaardigd heeft verslag uit van dat wat in de meerdere vergadering is besproken en besloten. Het dagelijks bestuur van een meerdere vergadering berust bij het zogenaamde breed moderamen, dat bestaat uit drie predikanten, drie ouderlingen en een diaken.

CLASSICALE VERGADERING

De kaart van Nederland is ingedeeld in zes gebieden. Deze zes gebieden vormen elk een classis. De gemeenten in het gebied van zo'n classis zenden elk naar de classicale vergadering de predikant(en), en volgens een rooster óf een ouderling óf een diaken. De classicale vergadering komt driemaal per jaar bij elkaar. Wat zijn de taken van de classicale vergadering? De eerste taak is: 'leiding te geven aan het leven en werken van de classis (...) en ter hand te nemen al wat het kerkelijk leven in de classis kan bevorderen' (ord. 1-9-1). U kunt dan denken aan het werk van de visitatoren, bijstand verlenen in kleine gemeenten, classicaal evangelisatiewerk, het houden van het opzicht (door de colleges voor het opzicht) enz. Verder worden wijzigingsvoorstellen voor

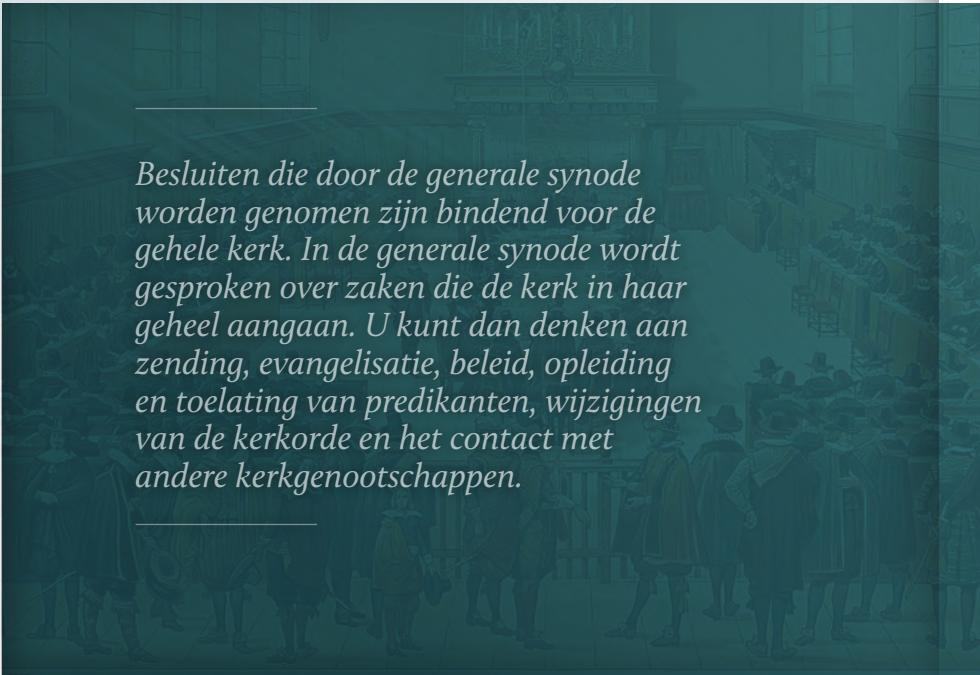
de kerkorde besproken en wordt vanuit de classicale vergadering de 'generale synode geïnformeerd over wat er leeft in de gemeenten en ambtelijke vergaderingen binnen de grenzen van de classis'. Verder dient de classis ook om de onderlinge en in het bijzonder de geestelijke band tussen gemeenten te bevorderen. Een gemeente staat immers niet alleen, maar is opgenomen in het geheel van de kerk. Dat wordt in de classicale vergadering als het goed is ook zo ervaren.

GENERALE SYNODE

Vanuit elke classicale vergadering worden drie predikanten, drie ouderlingen en een diaken afgevaardigd naar de generale synode. De generale synode bestaat uit 41 leden. Daarnaast zijn er verschillende adviseurs aan de generale synode verbonden. De generale synode vergadert

driemaal per jaar. Besluiten die door de generale synode worden genomen zijn bindend voor de gehele kerk. In de generale synode wordt gesproken over zaken die de kerk in haar geheel aangaan. U kunt dan denken aan zending, evangelisatie, beleid, opleiding en toelating van predikanten, wijzigingen van de kerkorde en het contact met andere kerkgenootschappen. Veel van het werk wordt gedaan door negen organen van bijstand van de synode. Dit zijn commissies waarvan de leden door de synode zijn benoemd en waarvan de synode het beleid vaststelt. De bekendste organen van bijstand zijn de commissie zending en de Hersteld Hervormde Jongeren Organisatie.

We hopen dat dit overzicht in vogelvlucht wat helderheid geeft over de kerk en haar structuur.

Besluiten die door de generale synode worden genomen zijn bindend voor de gehele kerk. In de generale synode wordt gesproken over zaken die de kerk in haar geheel aangaan. U kunt dan denken aan zending, evangelisatie, beleid, opleiding en toelating van predikanten, wijzigingen van de kerkorde en het contact met andere kerkgenootschappen.

¹ P. van den Heuvel, *De Hervormde Kerkorde, een praktische toelichting*. Zoetermeer: Uitgeverij Boekencentrum, 2001, pag. 142.